

ÖZET

Ülkemizde kadastro çalışmalarının başlamasından itibaren günümüze kadar yaklaşık 60 milyon parsel bulunmaktadır. Bu parsellerin bir kısmı planlı, bir kısmı plansız alanlarda yer almaktadır. Gerek planlı, gerek plansız alanlarda bulunan taşınmazlarda bir takım kamusal hak ve kısıtlamalar mevcuttur. Bu kısıtlamalar; imar planlarından, 2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunundan, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunundan ve 5403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunundan kaynaklanmaktadır. Yapılan irdelemeler ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca getirilecek kısıtlamaların bir kısmı tapu siciline tescil edilmektedir. Bu çalışmada ele alınan korunan alanlar olarak adlandırılan taşınmazların konumsal bir bilgi sisteminde öznitelik verilerini de içerecek şekilde tanıtılması, ve sürdürülebilir arazi yönetimi altında ele alınması gerekliliği araştırılmıştır. Çalışmanın en önemli sonucu; bütün korunan alanlara ilişkin konumsal ve öznitelik verilerinin tapu sicili ile ilişkilendirecek, verilerin e-devlet üzerinde sunulmasına imkan sağlayacak bir sistemin olmadığı; böyle bir sistemin oluşturulması için gerekli çalışmaların yapılma zaruriyetinin bulunduğudır. AITM'nin ISO standartının olması ve ülkemizde e-devlet ile ilişkili TUCBS uygulamalarının bu standartlarla uyumlu şekilde yürütülmesi adına nesne tabanlı coğrafi veri modelleri geliştirilmiştir. Bu modellere dayanarak e-devlet üzerinden webGIS uygulamaları ile arazi yönetimi yapılması ülkemizde hedeflenmiştir. Bu çalışma kapsamında CBS tabanlı sınıflandırma ile korunan alanlarla ilgili hem konumsal veriyi hem de öznitelik verisini içeren bir sınıflandırma UML dili yardımıyla yapılmıştır. Bu sınıflandırma için gerekli bilgiler ilgili kurumlarla yapılan mülakat çalışması sonucunda bu alanda uzmanlaşmış kişilerden elde edilmiştir. Bu veriler ile tasarlanacak bir sistemde korunan alanlar ile ilgili kolaylıkla sorgulama ve analiz yapılabilme imkanı sağlanabilir. Bu konuda araştırma yapmayı düşünenlere ülke genelinde tüm korunan alanları tüm kamusal hak ve kısıtlamalar ile birlikte ele alacak e-devlet üzerinden TAKBİS,MEGSİS,MERNİS gibi sistemlerle birlikte çalışabilecek web tabanlı e-uygulamalar yapmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Korunan alanlar, arazi yönetimi, sınıflandırma.

1.GİRİŞ

Türkiye'deki korunan alanlar; taşınmaz kültür varlıkları, özel çevre koruma bölgeleri, doğal sit alanları, arkeolojik sit alanları, milli parklar, tabiat varlıkları vb. yerlerdir. Bu yerler 2863 Sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 2873 Sayılı Mili Parklar Kanunu, 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 28358 Sayılı Korunan Alanların Tespit, Tescil Ve Onayına İlişkin Usul Ve Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik gibi kanun ve yönetmelikler ile belirlenmekte ve koruma altına alınmaktadır. Bu yerlerin statüleri, hukuki ve teknik yapıları, tescilli, tespiti yine bu kanunlar ve yönetmelikler kapsamında belirlenmektedir. Bu kanunların verdiği yetkilerle korunan alanlardan sorumlu kurum ve kuruluşlar bu yerlerle ilgili işlemler yapmaya ve yaptırmaya yetkilidir. Bu yerlerin arazi yönetimi altında gerektiği şekilde korunması, milli değer olarak görülüp gelecek nesillere aktarılması önemlidir. Ülkemizde korunan alanların konumsal olarak nereler olduğu, hangi parsellerin bu korunan alanlardan etkilendiği, bu etkileşimin tapu sicilinde temsil kabiliyetinin ne şekilde olduğu bunların hepsinin birden yönetilmesi ile ilgili ilişki içerisinde olan kamu kurumları ve kuruluşları birlikte ele alındığında ortaya çok sayıda değişken çıkmaktadır.

2000'li yılların başından itibaren Avrupa'da başlatılan e-Europe ve daha sonra ortaya atılan e-Europe plus ülkemizde e-Türkiye kapısının açılmasını hızlandırmıştır. 2002 yılında e-Türkiye devlet kapısının açılmasıyla çok sayıda kurum ve kuruluş gerek kurum iş ve işleyişleri ile gerekse vatandaşlara sundukları hizmetleri e-devlet üzerinden yürütmeye başlamıştır. Özellikle konumsal anlamda MEGSİS ile tapu ve kadastro verilerinin e-devlet üzerinden birlikte sunulması adına son derece başarılı bir parsel tabanlı e-devlet uygulaması olarak göze çarpmaktadır. Ancak korunan alan gibi özel alanların e-Türkiye içinde olmadığı bu alanların yönetimini zor hale getirmektedir. Korunan alanlar ile ilgili Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün [1] yaptığı ve Google earth ile ilişkilendirilmiş .kml verileri dışında herhangi veriye rastlanılmamıştır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı; korunan alanların yönetimini kolaylaştıracak coğrafi tabanlı ve nesne yönelimli bir veri modeli oluşturmaktır. Bu anlamda konumsal veri olarak Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün ürettiği [1].kml uzantılı bazı korunan alan tipleri mevcuttu. Çalışma kapsamında öncelikle korunan alan tipleri, korunan alanlar ile ilgili sayısal ve sözel veriler bu alanda uzman kişilerle yapılan mülakatlara belirlenmiştir. Ardından nesne tabanlı olarak UML diyagramları [2,3] yardımıyla bazı görselleştirmeler yapılmıştır. Daha sonra mevcut veriler kullanılarak Coğrafi Bilgi Sistemlerinin (CBS)yardımıyla modelin uygulaması yapılmıştır.

2.YÖNTEM

Benzer çalışmalardan aşağıdaki gibi faydalanılmıştır. [4,5]

Mevcut durum analizi: Korunan alanlar ile ilgili e-devlet üzerinden yürütülen çalışmalar.

CBS ihtiyaç analizi: Mevcut çalışmaların yürütüldüğü ortamların teknolojik imkanlardan ne şekilde yararlandığı.

Mülakat formunun geliştirilmesi: Tasarı bir yönetim sistemi için konu uzmanlarının görüş ve önerilerinin alınması.

Nesne Tabanlı veri modeli tasarımı: LADM ve INSPIRE'a uygun TUCBS ile birlikte çalışabilir bir veri modeli arayışı.

Mülakat formunun uygulanması ve Verilerin toplanması: Hangi veriler ile devam edileceğinin belirlenmesi.

Verilerin değerlendirilmesi: Veri kalitesi ve kaynaklarının belirlenmesi

CBS uygulaması: Örnek bir uygulama yapılması

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de tüm korunan alanlar arzu edilen nokta konum hassasiyetinde, önceden belirlenmiş ve objektif ölçütlere göre yeniden ele alınmalıdır. Kentlerin gelişme alanları ile müstakbel kent toprakları korunan alanları tehdit etmeyecek tedbirler alınmalıdır. Korunan alanların üst ve alt ölçekli planlarla koruma-kullanma dengesi içinde ele alınması değerlendirilmelidir. Bu alanların optimum şekilde yönetilmesi için gerekli çalışmalar yürütülmelidir.

Bu çalışma 2016-2017 eğitim öğretim yılında Mehmet Özgür Çelik ve İhan İçtin tarafından KTÜ Harita Mühendisliği bölümünde Doc. Dr. Yakup Emre Çoruhlu danışmanlığında yürütülen bitirme tezinden üretilmiştir.

2. Uluslararası Mühendislikte Yeni Teknolojiler Sempozyumu
Bayburt Üniversitesi, Bayburt/TÜRKİYE
ICADET 2017, 21-23 Eylül

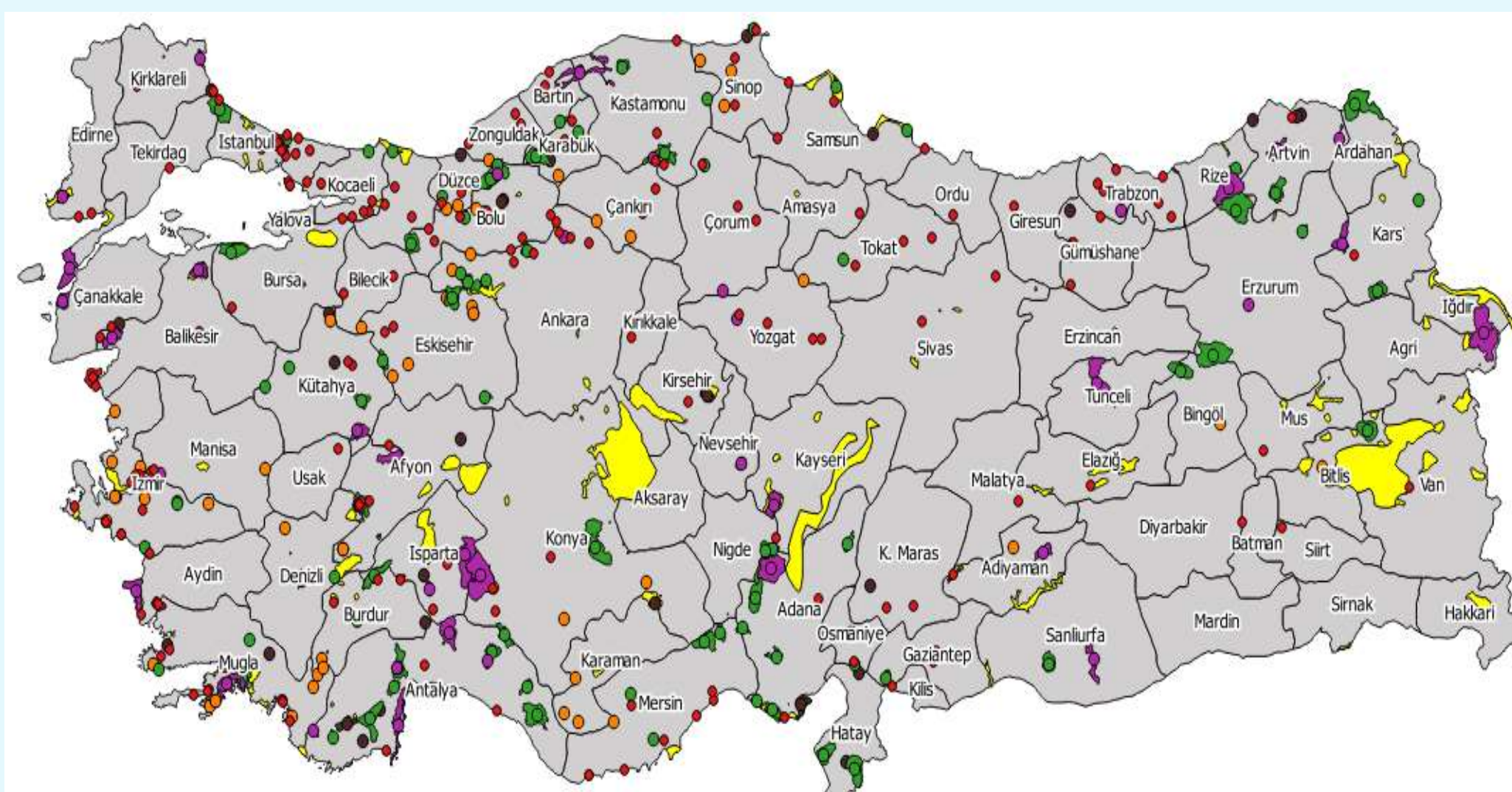
3. KORUNAN ALANLARIN SINIFLANDIRILMASI

Sınıflandırma; belirli bir kavram veya olgunun belli niteliklere ve kriterlere göre sıralanması, dizilmesi olarak ifade edilebilir. Ülkemizdeki korunan alanların neler olduğu, statüleri, hukuksal ve teknik durumları, ilgili kurumlar, yasal mevzuatlar ve kısıtlamalar belirlendikten sonra bu elde edilen veriler ve bulgular ışığında bir sınıflandırma yapıldı. Bu sınıflandırmanın amacı korunan alanlarla ilgili güvenilir ve doğru bilginin oluşturulması, bu bilgilere istenildiğinde kolayca ulaşılmasını sağlamaktır. Bu bağlamda aşağıdaki sınıflandırma tablosu oluşturulmuştur.

Tablo 1. Sınıflandırma tablosu.

Korunan Alanlar	Yetkili Kurul /Komisyon	Sekretarya Yapan kurum	Tespit ve Tescil Ediliyor mu?	Özel Tescil Belgesi var mı?	Tapu Siciline Tescil ediliyor mu?	Bu alan için Özel sınır tespiti Yapılıyor mu?	Özel Sınırlandırma Belgesi var mı?	Kadaastro Paftasına İşleniyor mu?	Belgeler arşivleniyor mu?	Durumu	Mevzuat
Kültür Varlığı	Koruma Kurulu	TKKKBKM	Evet	Tescil fişi	Evet	Evet	Var	Hayır	Evet	Her ikisi birden	2863 Sayılı Kanun
Tabiat Varlığı	Tabiat Varlıkları Koruma Komisyonu	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Evet	Tescil fişi	Evet	Evet	Var	Evet	Evet	Her ikisi birden	2863 Sayılı Kanun
Özel Çevre Koruma Bölgeleri	Tabiat Varlıkları Koruma Genel Müdürlüğü	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Evet	Tescil fişi	Evet	Evet	Var	Hayır	Evet	Her ikisi birden	2863 Sayılı Kanun
Doğal Sit Alanları	Tabiat Varlıkları Koruma Genel Müdürlüğü	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Evet	Tescil fişi	Evet	Evet	Var	Evet	Evet	Her ikisi birden	2863 Sayılı Kanun
Kesin Korunacak Alanlar	Tabiat Varlıkları Koruma Genel Müdürlüğü	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Evet	Tescil fişi	Evet	Evet	Var	Hayır	Evet	Her ikisi birden	2863 Sayılı Kanun

4.AÇIK KAYNAK KODLU CBS YAZILIMI İLE YAPILAN ÇALIŞMA

Name	tesellefe	extrude	visibility	alan	Seher
Abant Gölü	1	1	1	4798217	Bolu
Ağaç	1	1	1	41328792	Denizli
Ağaçlı Gölü	1	1	1	49715176	Adana
Ağaçlı Gölü	1	1	1	65463535	Alayunt
Ağaçlı Gölü	1	1	1	78228991	Samsun
Ağaçlı Gölü	1	1	1	10999740	Antalya
Ağaçlı Gölü	1	1	1	31769835	Antalya
Ağaçlı Gölü	1	1	1	28363386	Adana
Ağaçlı Gölü	1	1	1	220200	Adana
Ağaçlı Gölü	1	1	1	5029351	İzmir
Ağaçlı Gölü	1	1	1	799612951	İzmir
Ağaçlı Gölü	1	1	1	46022796	Adıyaman-Sanlıca
Ağaçlı Gölü	1	1	1	3659057	Antalya
Ağaçlı Gölü	1	1	1	3892817	Karabük
Ağaçlı Gölü	1	1	1	26259403	Balıkesir
Ağaçlı Gölü	1	1	1	12916390	Aydın
Ağaçlı Gölü	1	1	1	51812817	Ağrı

Kaynaklar

- [1] "Google earth uygulaması Türkiye'nin korunan alanları"2013, <http://milliparklar.gov.tr>
- [2] "Murat, M, KTÜ FBE, Yüksek Lisans tezi, 2017, Trabzon
- [3] "Yılmaz, H, KTÜ FBE, Yüksek Lisans tezi, 2017 Trabzon
- [4] Çoruhlu Y.E., Yıldız O., "GEOGRAPHICAL DATA MODEL FOR CULTURAL IMMOVABLE PROPERTIES", SURVEY/REVIEW, vol.1, no.1, pp.1-12, 2017
- [5]Çoruhlu Y.E., Yıldız O., "Geographical database for object-oriented land division modelling in Turkey", LAND USE POLICY, vol.68, pp.212-221, 2017

2. International Conference on Advanced Engineering Technologies Symposium
Bayburt University, Bayburt/TURKEY
ICADET 2017, 21-23 September